Food and Agriculture Organization of the United Nations

gef

“Türkiye’nin Bozkır Ekosistemlerinin Korunması ve Sürdürülebilir Yönetimi Projesi”

GCP/TUR/061/GFF

URFALIYIM EZELDEN

ŞANLIURFA BOZKIRLARINDA YAŞAM

©Ali Rıza Öztürkmen
Balıklı Göl

Şanlıurfa ili, Türkiye’de bozkır denilince ilk akla gelen yerlerden biridir. Bozkır ekosistemi; iklimi, coğrafi özellikleri, bitki örtüsü ve hayvan toplulukları ile insanın yaşamına ve kültürüne etki ederken, insan da bozkırı şekillendirmiştir.

12.000 yıllık geçmişe sahip kentteki yaşam, tarihin, toplumun ve kültürün nasıl oluştuğu ve değiştiği konusunda önemli ipuçları verir.

Senemağara
©Bahattin Çelik

Bugün bölge halkının yaşam tarzını ve kültürünü şekillendiren ekonomik faaliyet, bozkır ekosisteminin sunduğu olanaklar çerçevesinde yürütülen tarım ve otlatmaya dayalı hayvancılıktır. Büyük çoğunluğu koyunlardan oluşan küçükbaş hayvan yetiştiriciliği otlatmaya dayalı geleneksel yöntemlerle meralarda gerçekleştirilmektedir.

©Nihan Yenilmez Arpa

©Nihan Yenilmez Arpa
©Ali Rıza Öztürkmen

İlk tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı bu bozkır ekosistemleri, binlerce yıl önce insanlara yuva olmuş, onları beslemiş, korumuş ve yıllar içinde yöre halkının temel ihtiyaçlarını karşılamış ve kültürünü şekillendirmiştir. Bozkır kültürü yöre halkının yaşamında, mutfağında, eğlencelerinde, türkülerinde, mimarisinde ve el sanatlarında kendini göstermektedir.

©Cengiz Tapan

Hayvancılık faaliyetleri sonucunda üretilen süt, peynir ve tereyağı gibi geleneksel ürünler genelde aile içinde tüketilmekte, piyasaya yönelik üretim çok az yapılmaktadır.

©Cengiz Tapan

Aşağı Karabahçe Mahallesi’nden kadınlar yün yıkarken

Şanlıurfa Mutfağı: Şanlıurfa mutfağının temelini bozkırda yürütülen otlatmaya dayalı hayvancılığın bir çıktısı olarak sadeyağ (tereyağı), kuzu eti ve çiğ köfte oluşturur. Şanlıurfa mutfağına karakterini veren diğer hususlar ise bol salça ve isot kullanılmasıdır. Safranın bir çeşidi olan haspir kullanımı da Şanlıurfa mutfağının bir diğer özelliğidir.

©Nihan Yenilmez Arpa

Sıra Geceleri: Müzikli yemekli sohbet toplantıları olan sıra gecesi geleneği, Şanlıurfa’nın yaşayan kültür mirası denildiğinde ilk akla gelen unsurudur. Sıra gecesi, “geleneksel sohbet toplantıları” adı altında yaren, barana ile birlikte 2010 yılında UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi’ne kaydedilmiştir.

Göçerlerin Yaşamı: Şanlıurfa’da özellikle Karacadağ bozkırları, yüzyıllardır hayvancılık yaparak yaşamlarını sürdüren göçerler için önemli bir yaşam alanıdır. Bölgenin en yüksek platosu olduğu için sürekli yerleşim için pek tercih edilmemiş, daha çok mevsimlik olarak yerleşilmiştir. Bu durum, yaz aylarında bölgedeki hayvanların otlatılması için ideal bir ortam sunmuştur. Karacadağ yaylaları, göçebe aşiretlerin ilkbahar ve yazın mera olarak kullandıkları az sayıda konaklama alanından birisidir. Göçerler kışı Ceylanpınar, Siverek, Hilvan, Viranşehir, Tek Tek Dağları ve çevresinde geçirirler.

Ayrıntılı bilgi için

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
www.fao.org/turkey E-posta: fao-tr@fao.org

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü
https://www.tarimorman.gov.tr/BUGEM

Orman Genel Müdürlüğü
https://www.ogm.gov.tr

Bu poster Doğa Koruma Merkezi tarafından Türkiye’nin Bozkır Ekosistemlerinin Korunması ve Sürdürülebilir Yönetimi Projesi kapsamında hazırlanmıştır.